

**INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK
OVERLEG**

In de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport bestond er bij enkele fracties behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport over de brief van 17 oktober 2016 inzake het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit (Kamerstuk 32 011, nr. 52).

De voorzitter van de commissie,
Lodders

Adjunct-griffier van de commissie,
Clemens

Inhoudsopgave	blz.
I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties	2
II. Reactie van de Staatssecretaris	8

I. VRAGEN EN OPMERKINGEN VANUIT DE FRACTIES

Vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De nadere verpakkingseisen zijn erop gericht bepaalde elementen van verpakkingen, waarmee extra aandacht voor het product kan worden getrokken en waarmee het product vooral voor jongeren extra aantrekkelijk wordt, te verbieden, zo lezen de leden van de VVD-fractie. Uit onderzoek van de Europese Commissie blijkt dat de aantrekkelijkheid van de verpakking slechts voor 1% van de ondervraagden, rokers en niet-rokers, een reden is om met roken te beginnen. Aantrekkelijkheid van de tabaksverpakking is daarmee het element met de laagste score. Rokende vrienden (76%), rokende ouders (27%) en de smaak of geur van tabak (19%) zijn de belangrijkste redenen voor jongeren om te beginnen met roken.¹ De leden van de VVD-fractie vragen welke rol dit onderzoek heeft gespeeld bij het vaststellen van de nadere verpakkingseisen en waarom deze worden voorgesteld, gelet op bovengenoemde uitkomsten van het onderzoek. Op welke wijze is bepaald dat de te verbieden kleuren jongeren aanspreken en welke onderzoeken liggen daaraan ten grondslag? Kan de Staatssecretaris tevens aangeven op welke bronnen hij zich baseert waaruit zou blijken dat specifiek sigaren en cigarillo's door jongeren worden gerookt en derhalve onder de werkings sfeer van het onderhavige besluit zouden dienen te vallen?

De leden van de VVD-fractie zien dat in de nota van toelichting meermaals wordt verwezen naar de Factsheet generieke tabaksverpakkingen van het Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging uit november 2015. Echter, de inhoud van dit document is niet gebaseerd op onderzoek betreffende de specifieke situatie in Nederland en spreekt niet over de huidige voorgestelde maatregelen maar over plain packaging. In hoeverre kan deze factsheet gebruikt worden aangezien dit document geen gedegen analyse maakt die de voorgestelde maatregelen rechtvaardigt? Wat is, in het kader van noodzakelijkheid en proportionaliteit, de reden om op dit moment extra maatregelen te treffen bovenop genoemde Tabaksproductenrichtlijn, die zes maanden geleden in werking is getreden? Kan de Staatssecretaris aangeven wanneer de maatregelen zoals opgenomen in de Tabaksproductenrichtlijn worden geëvalueerd op effectiviteit? Wanneer kan de Kamer hierover worden geïnformeerd?

Het ontwerpbesluit leidt onder andere tot een verbod op het gebruik van metallic-, brons-, zilver- en goudkleuren, zo lezen de leden van de VVD-fractie. Bovendien moeten verpakkingen voortaan een matte en gladde afwerking hebben. Is de Staatssecretaris zich ervan bewust dat met name in de logo's en op de verpakkingen van traditionele sigaren- en cigarillomerken, die niet aantrekkelijk zijn voor jongeren, al vele decennia van metallic-, brons-, zilver- en goudkleuren alsmede van reliëf gebruik wordt gemaakt?

¹ Special Eurobarometer 385, Attitudes of Europeans towards Tobacco, mei 2012.

Wat wordt bedoeld met «doorzichtige materialen»? Valt het gebruik van cellofaan, gebruikt om de kwaliteit en versheid van het product te waarborgen, hieronder? Tabaksproducten hebben soms de benaming van een kleur (Marlboro Gold bijvoorbeeld). Kan de Staatssecretaris bevestigen dat het gebruik van deze beschermde merknamen onder de nadere verpakkingseisen blijft toegestaan? En zo niet, wordt er dan geen inbreuk op en schade aan de intellectuele eigendomsrechten van de desbetreffende fabrikanten gedaan? Blijft het eveneens mogelijk om sigaren en cigarillo's te verpakken in houten kistjes of metalen blikjes?

Tabaksfabrikanten hebben aangegeven dat zij, gerekend vanaf het moment van publicatie van de ministeriële regeling in de Staatscourant, minimaal 10 maanden nodig hebben om hun verpakkingen aan te passen aan de nieuwe eisen. De leden van de VVD-fractie vragen of de Staatssecretaris kan toezeggen dat er rekening gehouden zal worden met deze termijn. Kan tevens aangegeven worden wanneer de ontwerpministeriële regeling ter internetconsultatie wordt voorgelegd?

Het Europees Hof van Justitie heeft gesteld dat een beperking van het vrij verkeer van goederen op basis van gezondheid zal moeten worden bijgestaan door middel van een analyse op basis van doelmatigheid en proportionaliteit van de maatregel. De leden van de VVD-fractie vragen de Staatssecretaris of deze analyse is gemaakt, en zo ja, kan de Kamer hiervan kennisnemen?

Volgens het ontwerpbesluit is het niet toegestaan om aan of in de verpakking toevoegingen te doen of te communiceren over de wijziging van een merk. Door de formulering «aan de verpakking» ontstaat de indruk dat het niet mogelijk is merken te migreren. De leden van de VVD-fractie vragen de Staatssecretaris of kan worden aangegeven dat de communicatie over de migratie van twee tabaksmerken mogelijk blijft. Blijft het ook mogelijk om met «inserts» in de verpakkingen de consument hierover te informeren?

De leden van de VVD-fractie vragen de Staatssecretaris of het klopt dat in de recentelijk door het Nationaal Expertisecentrum Tabaksontmoediging gepubliceerde rapporten voor wat betreft het roken door jongeren slechts wordt gesproken over sigaretten, shag, e-sigaretten en waterpijptabak en dus niet over sigaren en cigarillo's.²

Vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit in verband met nadere eisen voor verpakking van voor roken bestemde tabaksproducten ter voorkoming dat verpakking tot extra aandacht onder jongeren leidt. Deze leden vinden het noodzakelijk om de bescherming van de volksgezondheid en tabaksontmoediging naar een hoger niveau te tillen, met name waar het jongeren betreft. Genoemde leden streven ernaar om binnen afzienbare termijn te komen tot een nieuwe, rookvrije generatie. Een nieuwe, jonge generatie die het gebruik van tabaks- of aanverwante producten vies en niet cool vindt, elkaar aanspreekt op ongezond gedrag en niet continue wordt geconfronteerd met bestaande en nieuwe tabaksproducten. De leden van de PvdA-fractie zijn dan ook blij te horen dat ook de Staatssecretaris belang hecht aan het voorkomen dat jongeren beginnen met roken. Wel hebben deze leden nog enkele vragen.

² «Factsheet Roken; een aantal cijfers op een rij» (juli 2015); «Peilstationsonderzoek scholieren 2015» (juli 2016); «Jeugd en riskant gedrag 2015» (juli 2016) en «Factsheet Middelengebruik onder studenten van 16–18 jaar op het MBO en HBO 2015» (september 2016).

De leden van de PvdA-fractie vinden het belangrijk dat er in de toekomst snel kan worden ingesprongen op mogelijk ongewenste ontwikkelingen ten aanzien van tabaksverpakkingen en staan daarom achter het creëren van een grondslag in het besluit en de uitwerking daarvan in een ministeriële regeling. Maar de leden van de PvdA-fractie vragen waarom de Staatssecretaris niet kiest voor verplichte standaardverpakkingseenheden en -buitenverpakkingen.

De leden van de PvdA-fractie zijn van mening dat de stap zoals die nu voorligt in het ontwerpbesluit en beoogde ministeriële regeling zoals verwoord in de toelichting een tussenstap is. Verpakkingen zijn een zeer belangrijk marketinginstrument om jongeren te verleiden te beginnen met roken. Fabrikanten gebruiken de pakjes om zich te onderscheiden. Ze maken hun product aantrekkelijker door middel van logo's, visuals en kleurtjes. Dat er met de voorgenomen regelgeving paal en perk wordt gesteld aan zaken als lichtjes, speciale kleuren of gelimiteerde edities is belangrijk. Maar ook binnen deze regelgeving zullen fabrikanten verpakkingen alsnog zo aantrekkelijk mogelijk proberen te maken voor jongeren. Een onderdeel daarvan zijn logo's. Kinderen kennen op hun 7de al meer dan 100 merken en hebben daarbij een gevoel. De grote gele M maar ook het rood-witte pakje. Eerlijke en verplichte standaardverpakkingen zijn hierop volgens de leden van de PvdA-fractie het juiste antwoord. Zo is ook uit onderzoek van het Trimbos Instituut gebleken dat wanneer alle verpakkingen er hetzelfde uitzien men roken ook minder aantrekkelijk vindt. Dit lijkt weliswaar vooral te gelden voor niet-rokers, maar is daarmee van groot belang voor jongeren. Een voorbeeld hiervan is Australië. De tabaksconsumptie is in het eerste kwartaal gedaald met 2,9% en 12,2% over het gehele jaar, twee jaar na het invoeren van verplichte standaardverpakking. Natuurlijk moeten deze cijfers bekeken worden in het geheel van rookontmoedigingsmaatregelen. Maar deze cijfers geven eens te meer aan dat verplichte standaardverpakking een lonende maatregel is, tezamen met andere rookontmoedigingsmaatregelen zoals een displayban.

Kan de Staatssecretaris uitleggen waarom ondanks het voorgaande niet wordt gekozen voor verplichte standaardverpakkingseenheden en -buitenverpakkingen? Zou deze vorm van verpakking nu proportioneel kunnen zijn? Daarbij mede kijkend naar Ierland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk waar verplichte standaardverpakkingseenheden en -buitenverpakkingen zijn ingevoerd.

Voorts geeft de Staatssecretaris aan dat wanneer besloten wordt dat standaardverpakkingen noodzakelijk zijn, de in het voorgenomen artikel 3.4 van het besluit opgenomen delegatiegrondslag in die zin moet worden gewijzigd. Dan kunnen op grond daarvan bij ministeriële regeling eisen worden gesteld met betrekking tot standaardverpakkingen. Waarom is een zodanige wijziging nodig? Waarom kiest de Staatssecretaris er niet voor die delegatiebevoegdheid nu al vast te leggen, ongeacht of nu wordt overgegaan tot het verplichten van standaardverpakkingen? Acht de Staatssecretaris het op dit punt niet wenselijk om snel te kunnen inspringen op mogelijk ongewenste ontwikkelingen ten aanzien van tabaksverpakkingen?

De leden van de PvdA-fractie zijn het met de staatssecretaris eens dat het in het belang van de bescherming van de volksgezondheid nodig is om het ontwerpbesluit samen met de daarbij behorende wijziging van de ministeriële regeling in werking te laten treden op 1 juli 2017. Genoemde leden vragen daarom aan de Staatssecretaris om deze datum te hanteren en niet het daaropvolgende vaste verandermoment, gelet op de bescherming van de volksgezondheid en redelijkheid van de termijn

omdat de wijzigingen van de verpakkingen geen grote technische aanpassingen inhouden en daardoor relatief snel in te voeren zijn.

De leden van de PvdA-fractie zijn tot slot van mening dat het regelen van de verpakking van tabaks- en rookwaren een onderdeel is van een breder pakket te nemen rookontmoedigingsmaatregelen, ter bescherming van de volksgezondheid en het voorkomen dat jongeren gaan roken. Onderdeel daarvan is onder andere een displayban. Daarom is door de leden Rebel (PvdA) en Dik-Faber (ChristenUnie) in een motie de regering verzocht met de supermarktbranche een convenant te sluiten waarin wordt toegewerkt naar een displayban voor tabaksproducten (Kamerstuk 32 011, nr. 41). Vervolgens is de regering verzocht om te bewerkstelligen dat het convenant om een displayban in te voeren uiterlijk 1 juli 2016 wordt vastgelegd en de Kamer daarover te informeren (Kamerstuk 34 234, nr. 24). Kan de Staatssecretaris aangeven waarom het convenant tot op heden nog steeds niet is ingevoerd en de Kamer daarover nog niet is geïnformeerd? Wanneer gaat de Staatssecretaris zich richten op nadere wetgeving omdat het veld niet lijkt te willen bewegen?

Vragen en opmerkingen van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit. Deze leden hebben naar aanleiding van het ontwerpbesluit onderstaande opmerkingen en vragen.

Inleiding

Met het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit wordt het mogelijk nadere eisen te stellen aan de verpakkingen van voor roken bestemde producten om te voorkomen dat de verpakking tot extra aandacht voor deze producten leidt. De leden van de SP-fractie zijn van mening dat zo min mogelijk mensen in de verleiding moeten komen om (weer) te beginnen met roken. Maatregelen om de verpakkingen zo onaantrekkelijk mogelijk te maken steunen deze leden dan ook zeker. Dergelijke regels mogen wat genoemde leden betreft zo spoedig mogelijk worden ingevoerd. Is 1 juli 2017 daadwerkelijk de eerste mogelijkheid? En geldt deze inwerkingtredingsdatum nu voor zowel het ontwerpbesluit als de ministeriële regeling?

De leden van de SP-fractie zijn van mening dat de strengere regels voor alle rookwaren moeten gelden. Genoemde leden vragen dan ook waarom er een uitzondering wordt gemaakt voor «merken en typen grote sigaren die vóór 20 mei 2016 in Nederland in de handel waren». Is dit alleen omdat er weinig jongeren sigaren roken, of zijn er ook andere redenen voor deze uitzondering? Is het niet de bedoeling dat zo min mogelijk mensen beginnen met roken maar ook dat zoveel mogelijk mensen ontmoedigd worden om te blijven roken? Het is toch de bedoeling mensen van alle leeftijden te beschermen tegen de schadelijke effecten van roken en niet alleen de jongeren? Waarom is hiervoor gekozen?

Nadere verpakkingseisen

Er wordt een uitgebreide opsomming gegeven van (extra) eisen die aan de verpakkingen van rookwaren gesteld zullen worden. De leden van de SP-fractie vragen of toegelicht kan worden waarom voor deze lijst eisen is gekozen. Is de Staatssecretaris van mening dat deze lijst eisen uitputtend is, in ieder geval als er wordt gekeken naar de nu in de handel beschikbare producten? Deze leden constateren dat het door middel van het voorliggende ontwerpbesluit makkelijk wordt de lijst eisen gaandeweg aan te

vullen naar aanleiding van nieuwe ontwikkelingen. De leden van de SP-fractie vinden dit positief. Wel vragen genoemde leden waarom voor deze tussenstap wordt gekozen en er niet direct wordt overgegaan op totale standaardverpakkingen. Zeker gezien het belang dat het kabinet stelt te hechten aan de bescherming van de volksgezondheid en de opmerking dat dit op termijn sowieso noodzakelijk zal zijn. Waarom worden eigenlijk niet nu gelijk al de proportionaliteit en de gevolgen voor de intellectuele eigendomsrechten onderzocht, zo vragen de leden van de SP-fractie. Ook vragen deze leden of het de Staatssecretaris ook de mogelijkheid geeft bepaalde eisen gaandeweg juist te schrappen uit de lijst.

Overgangsbepaling

Voor verpakkingen die geproduceerd zijn vóór de inwerkingtredingsdatum zal een overgangstermijn gaan gelden, waarbij wordt gedacht aan een overgangstermijn van 12 maanden. De leden van de SP-fractie vragen wanneer definitief duidelijk wordt hoelang de overgangstermijn zal zijn.

Het vrij verkeer van goederen

Gesteld wordt dat voor merken na vaststelling van de ministeriële regeling de ruimte blijft bestaan om de verpakking aan te passen, zodat een beeldmerk op de verpakking mogelijk blijft. Kan de Staatssecretaris heel precies toelichten wat er qua beeldmerken na de voorliggende wijzigingen nog wel mogelijk is voor de tabaksproducenten?

Welk deel van het totaal aantal verpakkingen dat momenteel in de handel is zal naar aanleiding van de voorgestelde wijzigingen ongeveer wijzigingen door moeten voeren? Aan welk percentage van het totaal en welk aantal producten moeten de leden van de SP-fractie ongeveer denken?

De voorgestelde maatregelen gaan niet verder dan strikt noodzakelijk, zo lezen de leden van de SP-fractie. Omdat verpakkingen van tabaksproducten een belangrijk marketingmiddel zijn, is het niet mogelijk de aantrekkelijkheid van deze producten voor jongeren op een andere manier te verkleinen. Genoemde leden vinden dit jammer te lezen en vragen in dit kader toch wat belangrijker is in dezen, het marketingbelang of de gezondheid van onze jongeren. Onder het kopje «Gevolgen voor burgers» staat dat producenten de mogelijkheid behouden om met de verpakking onderscheidend te zijn zodat de roker nog steeds de verpakking van zijn tabaksproduct kan blijven herkennen. Hoe verhoudt dit zich tot de opmerking dat «verpakkingen van tabaksproducten een belangrijk marketingmiddel zijn, en het niet mogelijk is de aantrekkelijkheid van deze producten voor jongeren op een andere manier te verkleinen»? Het kunnen herkennen van producten gaat toch een stuk minder ver dan het zijn van een marketingmiddel en aantrekkelijkheid van producten? Graag ontvangen de leden van de SP-fractie hierop een uitgebreide toelichting.

Gevolgen voor toezicht en handhaving

Graag krijgen de leden van de SP-fractie inzicht in het aantal geconstateerde overtredingen sinds de invoering van de waarschuwingen en afschrikwekkende afbeeldingen op de verpakkingen van rookwaren. Kan daarbij aangegeven worden wat voor soort overtredingen er zijn geconstateerd, door wie de overtredingen zijn gemaakt en welke maatregelen hier vervolgens tegen zijn genomen?

Gevolgen voor de rechterlijke macht

Graag ontvangen de leden van de SP-fractie meer informatie over de uitkomsten van de processen die zijn gevoerd in Australië en het Verenigd Koninkrijk. Welke leerpunten kunnen hieruit voor Nederland worden getrokken en hoe groot is de kans dat tabaksproducenten ook processen in Nederland zullen gaan starten?

Consultatie

Er heeft geen consultatie plaatsgevonden, maar heeft de Staatssecretaris wel reacties ontvangen buiten de officiële consultatie om, zo vragen de leden van de SP-fractie. Zo ja, van welke partijen zijn reacties ontvangen? Zaten daar ook tabaksproducenten tussen?

Wanneer zal de technische uitwerking van de nadere verpakkingseisen bij ministeriële regeling worden vastgesteld, zo vragen de leden van de SP-fractie.

Vragen en opmerkingen van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerpbesluit houdende wijziging Tabaks- en rookwarenbesluit. Deze leden delen het belang van het stellen van nadere eisen aan de verpakkingen van voor roken bestemde tabaksproducten, en zijn daarom tevreden dat de Staatssecretaris met dit besluit uitwerking geeft aan de nader gewijzigde motie Volp en Bruins Slot (Kamerstuk 34 234, nr. 32). Genoemde leden hebben wel nog enkele vragen.

De Staatssecretaris geeft aan dat – in aansluiting op het amendement Bruins Slot en Volp (Kamerstuk 34 234, nr. 16) – in het uiterste geval in de toekomst verplichte standaardverpakkingseenheden en -buitenverpakkingen worden overwogen. De leden van de CDA-fractie vragen of dit ontwerpbesluit daarom als een tussenstap gezien moet worden. Wat is er voor nodig om daadwerkelijk op de standaardverpakkingen («plain packaging») over te gaan? Welk onderzoek naar de mogelijkheden hiertoe wordt uitgevoerd of wordt overwogen? Wordt dit besluit en de regeling op een gegeven moment geëvalueerd, zodat bekeken kan worden of verdere stappen noodzakelijk zijn? Zo ja, wanneer vindt een dergelijke evaluatie plaats?

De Staatssecretaris geeft een aantal eisen aan waar verpakkingen aan zullen moeten voldoen. De leden van de CDA-fractie vragen met welke organisaties en deskundigen is overlegd om tot deze rij van eisen te komen. Deze leden vragen daarnaast waarom in de rij met vereisten niet is opgenomen dat er geen afbeeldingen van gezonde producten (zoals fruit) mogen worden geplaatst. Deelt de Staatssecretaris de mening dat het plaatsen van gezonde producten onterecht een gezondheidseffect zou kunnen impliceren? Zo ja, wil de Staatssecretaris dan overwegen om in de rij met vereisten ook op te nemen dat de verpakkingen vrij moeten zijn van afbeeldingen van gezonde producten?

De Staatssecretaris schrijft dat er gedacht wordt aan een overgangstermijn van 12 maanden, waarin producten met verpakkingen die geproduceerd zijn vóór de inwerkingtredingsdatum nog mogen worden verkocht. De leden van de CDA-fractie vragen of de Staatssecretaris hier inmiddels meer zekerheid over kan geven. Kan de Staatssecretaris tevens onderbouwen waarom een termijn van 12 maanden nodig zou zijn, aangezien de industrie inmiddels al lang van tevoren weet dat deze wijziging eraan zit te komen?

II. REACTIE VAN DE STAATSSECRETARIS